

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Ігнатова Анастасія Сергіївна

МОВНІ ПРАВА У СУДОЧИНСТВІ: РОЛЬ РЕЄСТРУ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ
НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН. 173

Козирь Дмитро Валерійович

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ: ЯКИМ МАЄ БУТИ МАЙБУТНЄ? 177

Бугаєнко Каріна Вікторівна

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЖИТТЕВОГО ЦИКЛУ КОНСТИТУЦІЇ АРАБСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ЄГИПЕТ .. 181

Матковський Микита Сергійович

ВІДНОВЛЕННЯ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ ПІСЛЯ ВІЙНИ: КОНСТИТУЦІЙНІ
ВИКЛИКИ 183

Ваньчак Марта Володимирівна

«ГАЛЮЦИНАЦІЇ» ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ЗАГРОЗА КОНСТИТУЦІЙНИМ ПРИНЦИПАМ
СУДОЧИНСТВА 185

Шлентов Юрій Сергійович

ПРАВО НА ДОСТАТНІЙ ЖИТТЄВИЙ РІВЕНЬ У РІШЕННЯХ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ
УКРАЇНИ 188

СЕКЦІЯ 5. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА БЕЗПЕКА, ПРАВА ЛЮДИНИ Й МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ХХІ СТОЛІТТІ

Бехруз Хашматулла

ТРАНСФОРМАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ 191

Аракелян Мінас Рамзесович

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОЗАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ КРИЗ. 193

Белогубова Оксана Олександрівна

ЕНЕРГЕТИЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЄС: МІЖНАРОДНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР. 196

Грушко Мальвіна Валеріївна

ЮРИСДИКЦІЯ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ ЩОДО ЗЛОЧИНУ ГЕНОЦИДУ:
ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ПОЛІТИЧНІ ОБМЕЖЕННЯ. 198

Vladyslav Dronov

MEDIA AS A TOOL FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS. 201

Каненберг-Сандул Оксана Костянтинівна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ В
ДІЯЛЬНОСТІ УВКБ ООН 205

Мануйлова Катерина Вікторівна

ПРАВА ЛЮДИНИ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ: ВИКЛИКИ ДЛЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ. 207

Форманюк Вікторія Василівна

МЕРЕЖА АГЕНТСТВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК ІНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ
КООРДИНАЦІЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНИХ АГЕНТСТВ ЄС. 210

Цибульська Ольга Юріївна

ПРОЦЕДУРА «EXEQUATUR» В УКРАЇНІ: МІЖНАРОДНИЙ ПРИВАТНО-ПРАВОВИЙ
АСПЕКТ 213

Ярмакі Володимир Христофорович

БАЛАНС МІЖ БЕЗПЕКОЮ ТА ПРИВАТНІСТЮ: ЦИФРОВИЙ КОНТРОЛЬ У ВОЄННИЙ ЧАС
КРИЗЬ ПРИЗМУ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ПРАВ ЛЮДИНИ 216

Бірюков Руслан Миколайович

БОРІТБА З КІБЕРЗАГРОЗАМИ ЯК ФАКТОР СТАНОВЛЕННЯ МІЖНАРОДНОГО
ПОЛІЩЕЙСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ 219

Войтович Павло Петрович

ІНФОРМАЦІЙНІ ПРАВА ЛЮДИНИ: ПІД ЗАГРОЗОЮ? 222

537a87f29c45d3ba401b3e098a2e03/6729e9d50767490e8b0e5c4db02bb943/3?active_block_id=block-v1%3AProfosvita%2BCM-R042-OEP%2B2025%2Btype%40vertical%2Bblock%40f12ab6f7bb8c4629996f08582fda5e6d (дата звернення 30.03.2026)

4. Регламент ЄС про захист персональних даних (GDPR). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text (дата звернення: 30.03.2026)

Ключові слова: права людини, міжнародне право, захист прав людини, міжнародно-правові стандарти, цифрові технології, цифрова епоха, штучний інтелект, цифрова трансформація, імплементація.

Key words: human rights, international law, human rights protection, international legal standards, digital technologies, digital age, artificial intelligence, digital transformation, implementation.

Форманюк Вікторія Василівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права,
кандидат юридичних наук, доцент*

МЕРЕЖА АГЕНТСТВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК ІНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ КООРДИНАЦІЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНИХ АГЕНТСТВ ЄС

Сучасна інституційна система Європейського Союзу (далі – ЄС) характеризується високим рівнем структурної диференціації та функціональної спеціалізації органів управління. Поряд із основними інституціями ЄС важливу роль у механізмі реалізації політик ЄС відіграють децентралізовані агентства, які виконують адміністративні, технічні, наукові та регуляторні функції. Актуальність дослідження системи агентств ЄС значно зросла у зв'язку з наданням Україні статусу держави-кандидата на вступ до ЄС у 2022 році. У цьому контексті особливого значення набуває аналіз інституційних механізмів функціонування ЄС, зокрема системи децентралізованих агентств та інструментів координації їх діяльності.

Формування агентств ЄС стало результатом еволюції інституційної архітектури ЄС та необхідності підвищення ефективності управління у сферах політики, що потребують високого рівня спеціалізованої експертизи. Розширення компетенцій ЄС та ускладнення процесів регулювання зумовили появу значної кількості децентралізованих органів, діяльність яких спрямована на забезпечення реалізації політик ЄС.

Правовою основою створення агентств виступають установчі договори Європейського Союзу – Договір про Європейський Союз та Договір про функціонування Європейського Союзу [1].

Правовий статус окремих агентств визначається актами вторинного права ЄС, насамперед регламентами Європейського парламенту та Ради ЄС, які вста-

новлюють компетенцію агентства, структуру управління, механізми фінансування та систему підзвітності.

Важливою характеристикою агентств Європейського Союзу є їх юридична автономія. Агентства мають статус юридичної особи, що дозволяє їм укладати договори, володіти майном та здійснювати адміністративну діяльність у межах наданих повноважень.

Суттєве значення у правовому регулюванні діяльності агентств має практика Суду Європейського Союзу. У справі «Meroni v High Authority» було сформульовано доктрину «Meroni», відповідно до якої інституції ЄС можуть делегувати агентствам лише чітко визначені виконавчі повноваження [7]. Передача широких дискреційних повноважень розглядається як несумісна з принципом інституційного балансу Європейського Союзу. Однак у 2014 році у справі «UK v Council» Суд ЄС дещо «осучаснив» цю доктрину. Суд ЄС постановив, що делегування повноважень агентствам, зокрема Європейському органу з цінних паперів, є законним, якщо ці повноваження чітко обмежені критеріями, що встановлені, та якщо дії агентства підлягають судовому контролю [8].

У системі управління Європейського Союзу функціонує значна кількість агентств, діяльність яких регулюється спеціальними нормативними актами. Зокрема, Європейське агентство з лікарських засобів здійснює експертну оцінку лікарських засобів відповідно до Регламенту (ЄС) № 726/2004 Європейського Парламенту та Ради від 31 березня 2004 року про встановлення процедур Співтовариства для надання дозволу та нагляду за лікарськими засобами, що застосовуються в медицині та ветеринарії, та про заснування Європейського агентства з лікарських засобів [2]. У сфері авіаційної безпеки функціонує Агентство авіаційної безпеки Європейського Союзу, діяльність якого регулюється Регламентом (ЄС) 2018/1139 Європейського Парламенту та Ради від 4 липня 2018 року про спільні правила у сфері цивільної авіації та заснування Агентства авіаційної безпеки Європейського Союзу [4]. Важливу роль у сфері прикордонної безпеки відіграє Європейське агентство з прикордонної та берегової охорони, правовою основою діяльності якого є Регламент (ЄС) 2019/1896 Європейського Парламенту та Ради від 13 листопада 2019 року про Європейську прикордонну та берегову охорону [5]. У сфері правоохоронної співпраці функціонує Європейський поліцейський офіс, діяльність якого визначається Регламентом (ЄС) 2016/794 про Агентство Європейського Союзу з питань співробітництва у сфері правоохоронної діяльності [3].

Порівняльно-правовий аналіз свідчить, що більшість агентств Європейського Союзу мають подібну інституційну структуру, яка включає правління, виконавчого директора та консультативні або наукові комітети. До складу правління входять представники держав-членів ЄС та Європейської Комісії, що забезпечує поєднання наднаціональних і міжурядових елементів у діяльності агентств. Агентства Європейського Союзу відрізняються за характером своїх повноважень. Частина з них виконує науково-консультативні функції, інші мають опе-

раційні повноваження або здійснюють регуляторні функції у відповідних сферах політики. Відмінності також проявляються у рівні інституційної автономії агентств. Зростання кількості агентств зумовило необхідність створення механізму координації їх діяльності.

Таким механізмом стала мережа агентств Європейського Союзу (EUAN), створена у 2012 році як платформа для співробітництва між децентралізованими агентствами ЄС. Сьогодні мережа об'єднує понад п'ятдесят агентств, що функціонують у різних сферах політики Європейського Союзу. Основною метою діяльності EUAN є забезпечення ефективної взаємодії між агентствами, сприяння обміну досвідом та посилення координації їх діяльності. Особливістю мережі є її координаційний характер, оскільки вона не має статусу окремого органу Європейського Союзу, а функціонує як інституційна платформа співробітництва.

Стратегічні напрями діяльності мережі визначені у Стратегії Мережі агентств ЄС на 2021-2027, яка передбачає формування мережі агентств як моделі адміністративної досконалості та розвитку мережі агентств ЄС як інституційного партнера основних органів Європейського Союзу [6].

Функціонування мережі агентств має важливе значення не лише для інституційної системи Європейського Союзу, але й для держав, що перебувають у процесі європейської інтеграції, зокрема для України. Умови набуття Україною статусу держави-кандидата на вступ до ЄС зумовлюють необхідність адаптації національної системи публічного управління до принципів та стандартів, що формуються у межах європейського адміністративного простору. Досвід функціонування агентств Європейського Союзу та механізмів їх координації може бути використаний Україною у процесі реформування системи державного управління, гармонізації законодавства з правом Європейського Союзу та розвитку інституційної співпраці з органами ЄС. Таким чином, мережа агентств Європейського Союзу виступає важливим механізмом координації діяльності децентралізованих органів ЄС та відіграє значну роль у забезпеченні ефективної реалізації політик Європейського Союзу, розвитку європейського адміністративного простору та формуванні інституційних передумов для інтеграції України до європейської системи управління.

Список використаних джерел:

1. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з протоколами та деклараціями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text (дата звернення: 30.04.2026).

2. Regulation (EC) No 726/2004 of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004 laying down Community procedures for the authorisation and supervision of medicinal products for human and veterinary use and establishing a European Medicines Agency. *Official Journal of the European Union*. L 136. 30.4.2004. P. 1-33. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32004R0726> (дата звернення 30.04.2026).

3. Regulation (EU) 2016/794 of the European Parliament and of the Council of 11 May 2016 on the European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (Europol) and replacing and repealing Council Decisions 2009/371/JHA, 2009/934/JHA, 2009/935/JHA, 2009/936/JHA and 2009/968/JHA. *Official Journal of the European Union*. L 135. 24.5.2016. P. 53-114. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32016R0794> (дата звернення: 30.04.2026).

4. Regulation (EU) 2018/1139 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2018 on common rules in the field of civil aviation and establishing a European Union Aviation Safety Agency. *Official Journal of the European Union*. L 212. 22.8.2018. P. 1-122. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018R1139> (дата звернення: 30.04.2026).

5. Regulation (EU) 2019/1896 of the European Parliament and of the Council of 13 November 2019 on the European Border and Coast Guard and repealing Regulations (EU) No 1052/2013 and (EU) 2016/1624. *Official Journal of the European Union*. L 295. 14.11.2019. P. 1-131. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019R1896> (дата звернення: 30.04.2026).

6. Strategy for the EU Agencies Network 2021-2027. Brussels: EUAN, 2021. 24 p. URL: https://euagencies.eu/assets/files/EUAN_Strategy_2021-2027.pdf

7. Case 9/56 Meroni & Co, Industrie Metallurgiche, SpA v High Authority [1957-1958] ECR 133. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61956CJ0009> (дата звернення: 30.04.2026)

8. Case C-270/12 United Kingdom v Parliament and Council [2014] ECLI:EU:C:2014:18. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62012CA0270> (дата звернення 30.04.2026).

Ключові слова: Європейський Союз, агентства ЄС, децентралізовані агентства, мережа агентств Європейського Союзу, європейський адміністративний простір, координація інституцій, європейська інтеграція України.

Key words: European Union, EU agencies, decentralized agencies, EU Agencies Network, European administrative space, institutional coordination, European integration of Ukraine.

Цибульська Ольга Юріївна

Національний університет «Одеська юридична академія»

доцент кафедри міжнародного та європейського права,

кандидат юридичних, доцент, адвокат

ПРОЦЕДУРА «EXEQUATUR» В УКРАЇНІ: МІЖНАРОДНИЙ ПРИВАТНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Процедура під назвою «Exequatur» (від лат. exsequor – «виконую») (далі – екзекватура) означає виконання в даній країні судового рішення, прийнятого в іншій країні [1].